

Uluslararası ATGY İşbirlikleri İçin Modeller Yaratan ve Model Alınan Bir Program: EUREKA

Mahmut Kiper

1984 yılında ODTÜ Metalurji Mühendisliği Bölümü'nden mezun oldu. Sırasıyla, ETİBANK, KOSGEB ve TÜBİTAK'da çalıştı. Halen Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı'nda görev yapmaktadır. 2004-2007 yılları arasında EUREKA Türkiye Ofisi Yöneticisi ve Ulusal Proje Koordinatörü olarak bu programda görev aldı. Araştırma-Teknoloji Geliştirme ve İnovasyon ile ilgili diğer pek çok ulusal ve uluslararası program ve projede de yer aldı. Yayımlanmış üretim ekonomisi için 'Sanayi ve Teknoloji Politikaları' ve ilk dönem sanayi gelişiminin anlatıldığı 'Artık Paydos' isimli kitapları ile çok sayıda makale ve teknik raporu mevcuttur. Birçok yayının koordinatörlüğünü ya da editörlüğünü üstlenmiştir.

Değişik dönemlerde Metalurji Mühendisleri Odası Başkanlığı, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Yönetim Kurulu ve Yüksek Onur Kurulu Üyeliği görevlerinde bulunmuştur.
mkiper@ttgv.org.tr

Giriş

Yeni (likçi) Ekonomi ya da Bilgi Ekonomisi için en temel gereklerden biri ulusal, bölgesel ya da küresel ölçekte bilginin yaratılma ve yayını için, uygun Araştırma-Teknoloji Geliştirme ve Yenileşim (ATGY) ortam ve sistemlerinin yaratılmasıdır.

Günümüzde ATGY süreçlerinin geçmişteki doğrusal yenileşim sisteminden oldukça farklı özellikler gösterdiği görülmektedir. Doğrusal olmayan, evrimsel ya da kaotik yenileşim sistemi olarak adlandırılan bu yeni yaklaşımda, problem tesbitinden başlayarak ilgili tüm tarafların yer aldığı oldukça karmaşık sosyal işbirliği ağ yapılarında çözümler gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Bu yapıdaki değişimin; eskinin disipliner etkileşiminden disiplinlerarası hatta disiplinlerüstü işbirliklerine, üniversite-sanayi-devlet ilişkilerinde doğrusal ve dolaylı ilişki düzeninden bir arada ve birbirlerini ortaklıklar yaratmak için evrimleşirmeye çalışan üçlü sarmala (Etzkowitz, Leydesdorf, 1995) ve bilgi üretim yaklaşımı olarak da akademik ortamın kalite kontrolü boyutundan sosyal beklentilerin karşılabilirliğine doğru evrildiği gözlenmektedir.

Hemen tüm ulusal ve uluslararası uygulama ve programlar da bu değişime ayak uydurmaya çalışmaktadır.

Avrupa'nın başlıca ATGY işbirliği programları da belirtilen bu yeni yaklaşımlardan çok fazla etkilendirilmiştir ve gelişmelerle bütünleşmeye çabalamaktadır.

Bu kapsamda en dikkate değer işbirliği platformlarından biri de EUREKA programıdır. Başta AB'nin teknoloji platformları olmak üzere diğer pek çok uygulama, program ve projede EUREKA'nın bazı sistem tasarımlarının ve çözümlerinin örnek alındığı görülmektedir.

Bu çalışmada, anılan program bu özellikleriyle değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Doğrusal Yenileşim Sistemi

II. Dünya Savaşı ve sonraki 40-45 yıllık bir dönemde ATGY süreçleri için farklı bir evre gözlenir. Savaş süresince savaşan ülkelerin üniversite laboratuvarlarında, özellikle de ABD üniversitelerinde savaş stratejilerini önemli ölçüde değiştiren ve etkileyen çalışmalar ve buluşlar yapılmıştır.

Savaş döneminde daha çok güdümlü, temel araştırmaların ve devlet fonlarıyla desteklenen projelerin ağırlıkta olduğu misyon odaklı (mission oriented) bir sürecin egemenliği vardır.

II. Dünya Savaşı süresince başarılı olmuş bu 'üniversite kökenli araştırma' yaklaşımının savaş sonrasında da 1990'ların ilk yarısına kadar egemenliğini sürdürdüğü görülür.

Bu süreçte, üniversitelerde giderek kurumsallaşan temel araştırma boyutunun ve araştırma çıktılarının ekonomik refah ve gelişmeye katkısı ile ilgili en önemli dokümanlardan biri, hemen II. Dünya Savaşı sonrası, 1945'de Bilimsel Araştırma ve Geliştirme Kurumu Başkanı ve ABD Başkan Danışmanı Vannevar Bush'un, dönemin ABD Başkanı Franklin Roosevelt'in isteği üzerine yazdığı ama onun ölümü üzerine göreve gelen Harry Truman'a sunduğu 'Science-The Endless Frontier' (Bilim-Sonsuz Sınır) başlıklı raporudur. Tüm dünyada fikir ve model gelişimi açısından çok önemli olan bu dokümanın başlığına oturan 'sonsuz sınır' kavramı 'emin olunmuş bir özgürlük ve otonomi'yi vurgulamaktadır. (Vannevar, 1945)

Otonomiden kastedilen ise, bilim ve bilim adamının kendi kurallarını koyması, bilimi başta toplumsal denetim ve politik gündem olmak üzere dış dünyadan ayıran bir vakum ortamında bilimsel çalışmaların sürdürülmesidir. Bu doküman yaygın olarak kullanılan isimle 'yenileşimde doğrusal model'in dayandığı önemli bir kaynak ta sayılmaktadır.

Doğrusal Yenileşim Modeli

Temel araştırmadan ekonomik büyümeğe giden bu doğrusal ilişki içinde bilginin asıl kaynağı olan üniversitelerde daha çok temel araştırmalar yapılmakta ve 'Mode-1 Bilgi Üretimi' (Gibbons et al. 1994) olarak adlandırılan bu disiplinler ve kalite kontrolün gene akademik camia içinde yapıldığı araştırmalar ile bunların çıktıları, doğrusal yenileşim sisteminin kompartımanlar şeklindeki sıralı yapısının da ilk kısmını oluşturmaktadır.

Doğrusal yenileşim sisteminin ikinci kompartımanında, bu temel araştırma çıktılarını uygulamalara çevirmek üzere kamu ya da büyük şirketlerin araştırma merkezlerinde yapılan uygulamalı araştırmalar yer almaktadır. Bu tür araştırmaların yoğunlukla jenerik ve öncü alanlarda yoğunlaştığı görülmektedir.

Bu sürecin üçüncü evresi olarak da genellikle KOBİ ölçekli işletmelerin rekabet üstünlükleri için önemli olan ve daha az zaman ve bütçe gerektirdiği için kendi bünyelerinde de yapabildikleri pazara yakın 'geliştirme' çalışmaları yer almaktadır.

Kuşkusuz bu doğrusal ATGY süreçlerinin sınırları çok keskin ve belirgin değildir. Ancak, belirtildiği gibi 1990'ların ikinci yarısına kadar bu tür bir yaklaşımın geçerli olduğu ve uluslararası ATGY işbirliği yapılanmalarında da bu kavramsal yapının hakimiyeti görülmektedir. Özellikle Avrupa işbirliği yapılanmalarında anılan dönemler için bu yaklaşım daha bariz kendini göstermektedir.

Doğrusal Yenileşim Sistemi'ne Göre Şekillenmiş Avrupa İşbirliği Programları

Sanayi devrimini tetikleyen en önemli unsurlardan olan çelik ve onun üretim girdilerinden kömür ile ilgili ortak kararlara ulaşmak üzere kurulan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT), AB'ye giden sürecin en belirleyici ve sürükleyici öğelerinden biri olmuştur. Bu yapı ayrıca, bu alanda gerçekleştirilen bilimsel ve teknik araştırmalara da öncülük etmiştir.

Daha sonra 1954'de kurulan The Centre Europeen Recherche Nucleaire (CERN) nükleer fizik alanındaki temel araştırmalara odaklanmıştır.

Bu süreçte ayrıca Avrupa ve ABD arasındaki teknoloji açığının kapatılması ve Avrupa'dan ABD'ye bilim adamı göçünün tersine çevrilmesi üzerine tartışma ve arayışların yoğunlaştığı gözlenmektedir.

Bu amaçla 1960'larda bazı 'büyük proje'lerde işbirliği için arayış ve çalışmalar artmıştır. O dönemin en bilinen ve hatırlanan projesi 'Airbus' uçak üretimidir. Avrupa'da uçak üretimi yapan ülke hükümetleri arasındaki görüşmelerin ardından, Fransa ve Almanya ile

başlayan konsorsiyuma sonradan İngiltere ve İspanya'da dahil olmuş ve ilk Airbus 1969'da Paris Airshow'da görücüye çıkmıştır. Bugün ABD-Boeing'in en büyük rakibi olan AB'nin Airbus öyküsü böyle başlamıştır.

Bahsedilen doğrusal yenileşim yaklaşımının en kuvvetli olduğu bir süreçte, 1967'de yayınlanan 'Marechal Raporu'nun birçok önemli alanda Avrupa bilimsel işbirliği önermesine uygun şekilde, COST (Cooperation européenne dans le domaine de la recherche scientifique et technique) Programı 1971'de hayata geçmiştir.

COST web sitesinde¹ bu programın ana karakteri şöyle vurgulanmaktadır; 'COST faaliyetleri toplumsal yarar odaklı, rekabet öncesi ve temel faaliyetleri kapsar. COST rekabet dışı araştırmalar ve teknik normlar oluşmadan önceki araştırmalarda güç kazanmayı hedefler.'

Bu özellikleriyle COST programını, yukarıdaki doğrusal yenileşim çizelgesinde 'Temel Araştırma' kompartımanına yerleştirmek mümkündür.

Ardından 1974 yılında Avrupa'daki bilimsel araştırmalarda uluslararası işbirliği için Avrupa Bilim Vakfı'nın (European Science Foundation) kurulduğu görülmektedir.

Avrupa Ar-Ge işbirliği programları ve politikaları içinde günümüzde en bilinen ve etkili uygulama olarak göze çarpan Çerçeve Programlarının ilki (FP 1) 1984'de beş yıllık bir dönem için devreye alınmıştır. Doğrusal yenileşim çizelgesinde bu programın -özellikle doğrusal yenileşim sistemi dönemine denk gelen ilk üç çerçeve programı için- uygulamalı araştırmalar kompartımanına uygun düştüğü görülmektedir.

Bundan hemen bir yıl sonra da Avrupa'nın Pazara Yakın Ar-Ge İşbirliği ve Yenileşim Ağı olarak nitelenen EUREKA'nın kurulduğu görülür. Bu özellikleriyle EUREKA, doğrusal modelde 'geliştirme' skalasına oturmaktadır.

Etki değerlendirme konusunda öne çıkmış bir isim olan ve EUREKA Programı ile ilgili bir çok değerlendirmeyi de gerçekleştiren Prof. Luke Georghiou tüm bu programların

ağırlıkla kendi dünyalarında ve gerek birbirlerinden ve gerekse de sanayi ve teknoloji politikalarından oldukça kopuk şekilde yürütüldüğünü vurgulamaktadır (Georghiou, 2001). Bu durum, yukarıda vurgulanan doğrusal yenileşim sistemi ruhu ve işleyişi ile de uygun düşmektedir.

Kısaca EUREKA

EUREKA belirtildiği gibi, Avrupa'nın sanayi verimliliğinin ve rekabetçiliğinin artırılması için pazar odaklı, kısa sürede ticarileşebilecek ürün ve süreçlerin geliştirilmesine yönelik projelerin desteklendiği, uluslararası işbirliği platformudur. 1985 yılında Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 18 ülke ve Avrupa Birliği'nin katılımıyla kurulan EUREKA, o tarihten bu yana 2500'den fazla Ar-Ge projesinin desteklenmesini ve 25 Milyar Avro'nun üzerinde Ar-Ge hacmi yaratılmasını sağlamıştır. Bu projelerde yaklaşık %40'ı KOBİ olmak üzere, değişik büyüklüklerde sanayi kuruluşlarından, üniversitelerden ve araştırma kurumlarından 11.000'in üstünde katılımcı yer almıştır. 2009 itibarıyla, 1,3 milyar Euro büyüklüğünde 722 yürüten projede 1174 KOBİ, 476 büyük şirket, 491 araştırma kuruluşu, 459 üniversite ve 40 kamu kurumu olmak üzere 2640 kuruluşun işbirliği yapıldığı açıklanmaktadır.²

Mevcut işleyişi ile EUREKA;

Yenileşimci projeler olarak tanımlanan ikili ve çoklu işbirliği projeleri ile kısa zamanda ticarileşebilecek ürün, süreç ve hizmetlerin geliştirilmesini,

Şemsiye programları (umbrella) aracılığıyla stratejik öneme sahip teknoloji alanlarında, ülkeler arasında yakın işbirliği sağlanmasını ve ikili ve çoklu projeler yaratılmasını,

Kümeleme aracılığıyla Avrupa'daki sektör liderlerinin uzun vadeli Ar-Ge işbirlikleri oluşturmasını ve böylece rekabet öncesi araştırma ortaklıklarının kurulmasını,

EUROSTARS programı ile de yüksek teknoloji KOBİ'lerin Ar-Ge projelerinin, AB fonlarından da pay alacak şekilde daha hızlı ve avantajlı bir şekilde desteklenmesini

hedeflemektedir.

¹ www.cost.esf.org

² www.eurekanetwork.org

Halen ülkemizin de aralarında bulunduğu 38 ülke ve Avrupa Birliği EUREKA üyesidir.

EUREKA'nın yasal statüsüne bakıldığında, AB'nin merkezi konumundaki Belçika'da bu ülke yasalarına göre kurulmuş bir dernek statüsünde olduğu görülmektedir. Brüksel'de yer alan EUREKA Genel Sekreterliği çekirdek bir kadro ile bu yapının sekreteryasını üstlenmiştir. Üye ülkelerin GSMH'leriyle orantılı olarak ödedikleri aidatlarla ana faaliyetler sürdürülmektedir.

Bu profesyonel ve sürekli merkezi yapı dışında, yönetim ve yürütme hiyerarşik sistemi şöyledir:

EUREKA üyesi ülkelerden gönüllülük esasına göre, Haziran ayında bir önceki Dönem Başkanı ülkeden teslim alınan "Dönem Başkanlığı" 1 yıl süreyle sürdürülür ve bir sonraki Haziran ayındaki son toplantıda bir başka ülkeye devredilir. Türkiye'de, 1998-1999 arası başarılı bir "Dönem Başkanlığı" yapmıştır.

EUREKA'nın Hiyerarşik Birimleri:

Bakanlar Konferansı (MC) ve Parlamenterler Grubu (IPG)

Bir yıl Bakanlar Konferansı bir yıl Parlamenterler Grubu toplantısı olarak, genellikle Haziran ayındaki son dönem toplantısında gerçekleştirilir.

Üst Düzey Grup (HLG)

Her dönem 3-4 toplantı yapılır.

Ulusal Proje Koordinatörleri (NPC)

Her dönem 4 toplantı yapılır.

Ayrıca, her ülke kendi bünyesinde EUREKA projelerini ve faaliyetlerini yürütmek üzere EUREKA ofisi kurmuştur. Türkiye'de bu süreç TÜBİTAK bünyesinde yürütülmektedir.

EUREKA Yönetim Sistemi

Yukarıda anlatılan EUREKA işleyişi ve hiyerarşik EUREKA birimleri bu platformun en güçlü yönlerinden biridir. Bakanlar ve Parlamenterler toplantısı ile ana hedef, EUREKA konusunda en üst düzeyde bir farkındalık yaratmak ve programla ilgili beklenti ve karar süreçlerinde güçlü bir desteği arkasına alabilmektir.

Her ülke, Üst Düzey Grup (HLG) temsilcisi ni genellikle ulusal ATGI politikalarında etkili ve bu yöndeki gelişmelere oldukça aşina olan kişiler arasından seçmektedir. Böylece HLG toplantısı ve ağı yapısı Avrupa ve dünyadaki gelişmelerle ilgili zengin tartışmaların yapıldığı ve EUREKA için hayati kararların alındığı üst düzey bir politika forumu olarak çalışmaktadır.

Ulusal Proje Koordinatörleri (NPC) platformu ise bir alt seviyede, ağırlıklı teknik ve taktiksel çalışmaların detaylandırıldığı, proje işbirliği ve süreçlerinin kotarıldığı ve HLG seviyesine de gelişmelerle ilgili oldukça önemli önerilerin getirildiği bir düzlemdir. Her ülkenin Ulusal proje Koordinatörü'nün genellikle o ülke EUREKA ofisi faaliyetlerinden de sorumlu olduğu görülmektedir.

Bu yapılanma EUREKA'nın, gelişmeleri hızla kavrayabilmesine olanak veren ve değişimler karşısında gerekli önlemleri almasını ve stratejileri oluşturmasını sağlayan en önemli unsurlarındandır.

ATGY Süreçlerindeki Gelişmeler Karşısında EUREKA

Daha önce de bahsedildiği gibi, özellikle 1990'ların ikinci yarısından itibaren doğrusal yenileşim sistemi yerini doğrusal olmayan ya da evrimsel sistemlere bırakmıştır. Bu yeni yaklaşımda ana eğilim, problem tespitinden başlayarak problemin çözümü ve bu çözümün toplumsal onayına kadar geçen tüm aşamaların üniversite, sanayi, devlet, toplumu temsil eden kurumlar, uygunluk değerlendirme ve teknik regülasyon yapıları, destek sağlayıcılar vb. çok büyük bir katılımı ve büyük işbirliği ağı yapılarında ele alınmasıdır. (Kiper, 2004)

Bu süreçlerde toplumsal beklentiler çok öne çıkmaktadır. Diğer bir deyişle, araştırma konu ve ortamlarının biçimlenmesinde toplumsal talepler ve bu araştırma sonuçlarının ekonomiye daha doğrudan katkısı yönündeki beklentiler etkili olmaya başlamıştır. Buna bağlı olarak da Vannevar Bush'un 'Science-The Endless Frontier' (Bilim-Sonsuz Sınır) yaklaşımından esinlenen 'yenileşimde doğrusal model' yerini, 'yenileşimde doğrusal olmayan ya da evrimsel yaklaşım'a bırakmıştır. Bu

değişimi en güzel yansıtan resmi dokümanlardan biri, Avrupa Birliği Komisyonu tarafından 1998'de yayınlanan '21. Yüzyılda Avrupa Araştırma ve Yenileşim Vizyonu' başlıklı dokümandır.

Avrupa Birliği'nin o dönemdeki Araştırma, Yenileşim, Eğitim, Öğretim ve Gençlik konularından sorumlu Komisyon Üyesi Bayan Edith Cresson'un isteği üzerine, Komisyon'da görevli iki araştırmacı Paraskevas Caracostas ve Uğur Müldür tarafından kaleme alınan bu vizyon dokümanının diğer ismi ise 'Society-The Endless Frontier (Toplum-Sonsuz Sınır)' dır. Böylece önceki 'Bilim-Sonsuz Sınır' yaklaşımından Toplum-Sonsuz Sınır'a doğru değişim ve değişimin merkezinde olan unsur zekice bir atıf ve anlamlı bir başlık ile öne çıkarılmıştır. (Caracostas, Muldur, 1998)

Bu yeni yaklaşımla birlikte, bazı ATGY işbirliği programları öne çıkarken diğer bazı uygulamaya araçları da oldukça sıkıntılı bir döneme girmişler ve çıkış için arayışlara başlamışlardır.

Bu kapsamda, büyük bir merkezi bütçeyle ve 5 yıllık dönemler için düzenlenen Çerçeve Programları (ÇP) önemli bir kaynak dağıtım aracı olarak önemli hale gelmiştir ve alanını genişletmiştir. Örneğin 4. ÇP'de (1994-1998) temel araştırmalar, uygulamalı araştırmalar, teknoloji geliştirme ve doğrulama kapsamı da dahil olmak üzere AB'nin bütün ATGY faaliyetlerinde ana adres olarak bu program gösterilmiştir.

Her ne kadar 4.ÇP'de INCO programı gibi bazı uygulamalarla EUREKA, COST gibi diğer programlarla işbirliği öngörülse de ÇP'lerin tüm alanı kaplayan hegemonyası karşısında, geçiş sürecinde COST ve EUREKA için tehlike çanları çalmaya başlamıştır.

Bu dönemde 1990'ların sonu ile 2000'lerin başında EUREKA'nın pozisyonunu büyük ölçüde yitirdiği ve proje sayısı ve üye ülkelerin ilgileri bakımından oldukça zayıfladığı görülmektedir.

EUREKA'nın Hayata Dönüş Çabaları

EUREKA zaman zaman yetkin uzman gruplara değişik konularda kendini değerlendirt-

mektedir. 1999'da Türkiye Dönem Başkanlığı sürecinin sonunda da bu kapsamda yaptırılan bir değerlendirme raporunda (Georghiou, 1999) ülke yetkililerine yönelik şu uyarılar yer almıştır; 'EUREKA mekanizması esnek ve bürokrasiden uzak yapısıyla Avrupa sanayinin beklentilerine çok uygundur. Ancak, pek çok üstünlüğü olan bu program, üye ülkelerce göz ardı edilmeye ve yeterli finansman taahhüdü ve politik destek sağlanmamaya başlanmıştır. Veriler, gerekli önlemler alınmazsa bu geri gidişin EUREKA için ölümcül olabileceğini göstermektedir.'

Altı aylık bir çalışmanın ürünü olan ve 25 üye ülkenin yetkilileri ve sanayicileri ile görüşmeler yanında, önceki değerlendirmeler de ele alınarak kapsamlı bir analiz yapıldığı bu raporun içinde bir de '4 Mevsim Senaryosu'na yer verilmiştir.

Bu senaryoya göre;

- *Sonbahar Senaryosu: Faaliyetler alışılageldiği şekilde yürütür ve raporda yer alan stratejik değerlendirmeler düşük bir etki yaratır.*

- *Kış Senaryosu: EUREKA'nın sonlandırılması yönünde kararın alınması ile program biter.*

- *Bahar Senaryosu: Aşağıdaki şu üç önkoşula bağlı şekilde EUREKA'nın yeniden hayat bulması sağlanır; a- Bu programın değerli bir varlık olduğunun anlaşılması, b- Geri gidişin tersine çevrilmesi için acil faaliyetlerin gerekli olduğunun görülmesi, c- Üye ülkelerin yapılacaklar konusunda ortak görüşlerde buluşması.*

- *Yaz Senaryosu: Bahar senaryosunda belirtilen önkoşullar dikkate alınarak Ar-Ge ve yenileşim destekleri için üyeler arasında yapılacak daha geniş ve kapsamlı politikalara doğru yeniden düzenlemeler yapılması.*

Bugüne bakıldığında aşağıdaki şu gelişmelerle 'Yaz Senaryosu'nun gerçekleştiği görülmektedir.

EUREKA ağ yapısının krizden çıkmasında ve üyelerinin ilgilerinin artmasında; en az farklı iki ülkeden birer katılımcı esaslı işbirliği pro-

jeleri (yenileşimci proje) sistemine ek olarak, 1996'da yeni bir araç şeklinde işlerlik kazanan küme uygulamasının 2000'lerin başından itibaren giderek etkisini artırması, çok etkili olmuştur.

EUREKA bünyesinde gözde teknoloji alanlarında büyük firmalar önderliğinde pek çok firmayı ve diğer Ar-Ge sağlayıcıları bir araya getiren yapılanmalar olarak tanımlanabilecek kümelerin (cluster) amacı, o alandaki yetkin kuruluşları biraraya getirerek, onların uzun vadeli stratejik projelerinin EUREKA programınca desteklenmesini sağlamaktır. Özellikle KOBİ'ler için kümelerde yer almak şu bakımlardan çok önemli olmaktadır;

Avrupa'nın lider firmalarıyla birlikte çalışmak

Geleceğin teknolojilerine şimdiden şekil veren ekipte yer almak

Uzun vadedeki stratejik projelerin içerisinde bulunarak, rekabet öncesi ortak araştırmalara katılmak, ilgili alanlardaki standartlardan ve teknik düzenlemelerden önceden haberdar olmak

Daha kolay ve hızlı ulusal proje başvuru sürecinden yararlanmak.

Zamanla kümelerin ağırlığı artmış, bu durum birtakım problemlere yol açmışsa da EUREKA'nın yeniden hayata dönmesindeki ve prestij kazanmasındaki etkisi yanında bu sorunlar önemli bir yer tutmamıştır. EUREKA'nın bu aracı, 7. ÇP'nin biçimlendirici ve ana unsurlarından olan 'Teknoloji Platformları' için de esin kaynağı olmuştur.

EUREKA'nın tekrar önem kazanmasını sağlayan bir diğer unsur da, özellikle 2000'lerle başlayan tüm resmi dokümanlarda (Örneğin; The 2003 Communication on 'Innovation policy: updating the Union's approach in the context of the Lisbon strategy'; EC- Innovate For a Competitive Europe-New Action Plan for Innovation, April 2004; EC-Consultation Document on State Aid for Innovation, 2005) AB'nin kötü ve hayal kırıklığı yaratan yenileşim performansı ve bunu tersine çevirmek gerekliliği üzerine saptamalar olmuştur. Yapısı ve pazar odaklılığı gibi özellikleriyle ye-

nileşim potansiyeli en yüksek programlardan olan EUREKA, bu özelliğini öne çıkaracak etkili tanıtım faaliyetleri yürütmüştür. Program kapsamında yapılan projelerin günlük hayata katkılarını içeren tanıtım CD'si içeriği itibarıyla büyük beğeni toplamıştır. EUREKA'nın 20. Kuruluş Yıldönümü ve daha pek çok fırsat bu yönde oldukça iyi kullanılmıştır.

EUREKA içinde etkili bir konumda olan Hollanda'nın 2004'deki ikinci dönem başkanlığı sürecinde uzun zamandır peşinde koşulan ancak bir çözüm bulunamayan bir arayış da çözüme kavuşturulmuştur. Bu da hemen tüm AB programlarının arzusu olan ÇP'den bir şekilde kaynak aktarılmasıdır.

Kaynak aktarılması için uygun bir mekanizma olan Madde 169 kapsamında tasarlanan 'Eurostar' ile yüksek teknolojili KOBİ'lerce yapılan belli bir proje grubu için Birlik kaynaklarından fon temini mümkün olmuştur. Bu gelişme de EUREKA'nın çözüm üreten ve güçlü bir lobi özelliği gösteren yönetim yaklaşımının bir sonucu olarak değerlendirilmelidir.

EUREKA sistemini önemli kılan bir diğer uygulama da EUREKA etiketi alan projelerin izlenme ve değerlendirilme yöntemleridir. 'Proje Kalitesinde Ortak Anlayış' yaklaşımıyla, proje başvurusundan proje sonuçlandıktan birkaç sene sonrasına kadar sürdürülen bu izleme ve etki analizi sürecinde şu aşamalar mevcuttur;

-Proje başvuru aşamasında (ex-ante assesment); *Project Assesment Methodology (PAM)*

-Kabul Edilen Projeler için (monitoring); *Early Progress Check (EPC)*

-Biten Projeler için; *Final Report (FR)*

-Proje sonuçlarının uygulanma durumları için (ex-post evaluation) ; *Continuous and Systematic Evaluation (CSE) ve Market Impact Report (MIR)*

Tüm bu özetlenen gelişmeler sonucunda EUREKA'nın bugün oldukça rahatladığı ve ülkelerce üye olunmak istenen bir program haline geldiği söylenebilir.

Sonuç

EUREKA programı iyi tasarlanmış, gelişmeleri sağlıklı analiz edip, hızlı çözümler üreten ve bu süreçlerde değerlendirme sistemlerini iyi kullanan bir yönetim sistemiyle, alttan üste doğru, esnek ve endüstri odaklı proje süreçleriyle AB'nin önemli ATGY programlarından biridir.

'EUREKA Modeli' olarak bilinen her bir katılımcı ülkenin kendi ulusal destek sistemleri ve kendi projesini destekleyecek şekilde bir uluslararası işbirliği mekanizması- bu konuda senkronizasyon ve farklı uygulama problemlerine rağmen- pek çok programca da taklit edilmiş ve edilmektedir.

Yukarıda değinilen ve doğru öngörülere dayanan, sonuç odaklı pek çok program da EUREKA'nın en önemli gücünü oluşturmuştur. Diğer bir deyişle Avrupa için önemli bir yenileşim programı olan bu platform, krizlerini aşmak için de oldukça yenileşimci çözümler üretebilmiştir ve bu özellikleriyle, ATGY süreçlerinde gerek model ve gerekse de uygulamalarıyla pek çok ulusal ve uluslararası program ve projeye esin kaynağı olmuştur.

KAYNAKLAR

Callon, M., Laredo, P., Mustar, P., (1994) *Awards for Innovating Firms, La Recherche*, vol. 29, no. 315, 104-108

EC Consultation Document for State Aid, 2005

EC- Innovate For a Competitive Europe- New Action Plan for Innovation, April 2004

EC- 'Innovation policy: updating the Union's approach in the context of the Lisbon strategy', 2003

Etzkowitz, H. & Leydesdorff, L. The Triple Helix---University-Industry-Government Relations: A Laboratory for Knowledge Based Economic Development. *EASST Review*, 14 (1), 9-14. ,1995

Etzkowitz, H. & Leydesdorff, L. The Dynamics of Innovation: From National Systems and "Mode 2" to a Triple Helix of University-Industry-Government Relations. Introduction to the special "Triple Helix" issue of *Research Policy*, 29(2), 109-123.

Georghiou L. et al, *Strategic Review of Positioning of EUREKA, Panel Report*, 1999,

Georghiou, L. 'Evolving Frameworks for European Collaboration in Research and Technology', *Research Policy*, vol. 30(6), pp. 891-903. , 2001,

Georghiou L. et al, *Annual Impact Report of EUREKA 2005-2006, Panel Report*, 2006

Gibbons, Michael, Camille Limoges, Helga Nowotny, Simon Schwartzman, Peter Scott, and Martin Trow, *The new production of knowledge: the dynamics of science and research in contemporary societies* (Sage, London), 1994

Gren Paper on Innovation , . European Commission.,1995

Kiper, M. *Teknoloji Transfer Mekanizmaları ve Bu Kapsamda Üniversite-Sanayi İşbirliği*. TMMOB. Ankara. 2004

Lundvall, B. A., *Why Study National Systems and National Styles of Innovation, Technology Analysis and Strategic Management*, vol. 10, no. 4, 1998

Nelson, R. & Rosenberg, N. *National Innovation Systems: A Comparative Analysis*, New York: Oxford university Press, 1993

Okubo Y., Miranda A., Senker P., *European Scientific Co-Operation and Its Significance for New Eu Member States, 5th Triple Helix Conference, Italy, 2005*

Report on European Technology Platforms and Joint Technology Initiatives: Fostering Public-Private R&D Partnerships to Boost Europe's Industrial Competitiveness, (June). European Commission Staff Working Document.,2005

Society-The Endless Frontier, Caracostas P., Muldur U., EC Documents, 1998

Vannevar B. , *Science-The Endless Frontier: A Report to the President by Vannevar Bush, Director of the Office of Scientific Research and Development. United States Government Printing Office. Washington. 1945, July.*